

FOUGT, HENRIC
NORDENCRANTZ, ANDERS
GREFINGSKA TRYCKERIET

**Commerce-rådet och riddaren Nordencrantz
Memorial, rörande desz senast upgifne
arbete til uplysning om rikets finance,
m.m. Til riksens höglofl. ständer ingifwit.
=(Rubr.)=**

Stockholm, tryckt uti förr detta Grefingska tryckeriet, hos Henr. Foug.
1771
1771

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken. EOD erbjuder åtkomst till digitaliserade dokument enbart för personlig, icke-kommersiell användning. För annan användning vänligen kontakta biblioteket.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu>

Commerce-Rådet och Riddaren
NORDENCRA NTZ

MEMORIAL,

39.

Rörande

Deß senast utgifne Arbete til uplysning om Rikets
Finance, m. m.

Til

Rikens Höglofl. Ständer
In gifwit.

Upläst i Präste-Ståndet d. 18 Sept. 1771.

Edmjukt Memorial!

Sedan med de, tid efter annan i trycket gjorde wälmente föreställningar emot olyckliga och farliga fölgder, af den 1734 och på följande Riksdagar widtagne Banco- och Finance-Systemen, Rikets tilstånd, efter som i de samma förut sagt warit, tid för tid blifwit wädeligare, och jag med de i wälmening samt af undersåtellig pligt, utan ringaste affigt gifne warningar, i anseende til mig sjelf, intet annat uträttat, än at hafwa ådragit mig hat, förföljelser, injurieusa Proceffer, illskefulle uttydningar af ostridige sanningar, mycken kostnad och helsans förderf; Så har jag beslutit, at i tyfthet tilbringa min öfriga siukliga lefnadstid; Ty, i anseende til den af mig, tör hånda, ogründat förmente kallsinighet, som i 30 års tid förspordts wid detta af mig förmente farliga tilståndets tibeliga tilwärt, och frugtlösheten af alla gifne warningar, har omsider
):(gifwit

18 Sept. 71

Nordencrantz

gifwit mig anledning, at mistänka, det jag sjelf wore willfarande både om tillståndet och dess orsaker.

Härutaf läres kunna slutas, huru oförmodat mig förekommit det höggunstiga wälbehag, hwarmed Rikens Höglof. Ständer sjelfwe, wid denna Riksdag, behagat samma uppgifter anse, och tillika den höggunstiga kallelse, hwilken mig blifwit tilstald, at öfwer samma ämne uppgifwa, hwad som ännu til widare uplysning tjena kan.

Jag säger oförmodat, dels derföre, at, ehuru, förrän jag fattade förnämde beslut, wäl hade förfärdigat någre widare uppgifter, men ej alla, som nödige warit, dels derföre, at för kostnaden och flere tilstötte olyckor af Banquerouter, m. m., förmågan icke wille förflå, at göra widare kostnad, hållt den också då mera ansågs blifwa lika så förgåfwes, som all den, hwilken förut gjord war.

Til följe hwaraf jag nu icke eller kan vara beredd, at i alla mål fullgöra Rikens Höglof. Ständers Höggunstiga anmodan, hwilken jag eljest anser, som en Befallning, den jag lyda bör, i synnerhet, som ålder, kropps och sinneskräfternes aftagande och de många bräckligheter, som dermed följer, gör så mycket tankar, som arbetet gansta swårt; Ty innan Rikens Höglof. Ständer kunna tänka på hjelp och en nödig Reform, så böra ännu många uplysningar gå förut, så framt icke alla nya förslager, til hjelp, skola blifwa lika frugtlösa, som alla de, hwilka i 30 år förut warit fölgde;

Til hwilken ända alla öfwerläggningar, om Banco-Stats- och Bewillnings-werken, samt alla Närings-grenar, ja sjelfwa Förswars-werkens förbättring både til lands och sjös böra uphöra, såsom fåfängelige, frugtlöse och mer skadelige, än nyttige, innan alla hinder och swårigheter äro ur vägen rögd, som gör Coursens reduction och Myntets fixerande til något wist, samt Realisationen så impracticable hådanester, som den i 30 år warit hafwer.

Brådsta, utan säkra grunder, kan och blifwa af samma werkan, som hittils, nämligen mer förwärra, än förbättra tillståndet, til dess det blifwer oboteligt. Säkra grunder til bot, kunna ej eller gifwas utan en noga kundskap, om den sjukdomen och orsaken, som botas will.

Brister en sådan kundskap; så kan största mistag ske i bästa wälmening.

Redelige, owälbdige och obesmittade Herrar och Män hafwa tyckt uti de föregående delar hafwa summit stora uptäckter: de torde finnas små och föga betydande

tydande emot dem, som härefter följa; Men ehuru betydnande desse nya upptäckter blifwa må; så torde de dock icke swara emot dem, som kunna se, i fall Riksf. Höglof. Ständer icke släppa ur deras händer de anledningar, som Helledays, Bergs och fleras tilgrep i Banquen samt den nyligen 3:dje gången förklarade Finlays Banquerout wid handen gifwa.

Största äfventyr för både Riket, Banquen och sjelfwa Riks-Constitutio-
uen torde derigenom kunna upptäckas; Men alldrig, om med den sednare Skall
förfaras efter de 1769 och 1770 års upgifne Förklaringar öfwer 1767 års Fallis-
sement-Förordning.

Ly, efter deras innehåll, äro Creditorer och hela Riket samt den allmänna
säkerheten lämnade i Debitorers wälb.

Emedlertid, huru många betänkeligheter hos mig upwäckas borde, utaf
alt det framfarne, at å nyo befatta mig med desse saker: emedan deruti gifwes
så många olika sinnade menniskor, som olika Interessen, alla opponerade emot
Riket och Banquen; så kan dock, i ansende til den undsäugne befallning inga
andra tankar hos mig få rum, än at lyda; men

Med Riksfens Höglof. Ständers Höggunstiga tilståndjelse, utbeder mig
den ynnest,

1:o At, i fall någon wid des innehåll, skulle hafwa något at påminna,
det må se inför Riksf. Höglof. Ständer sjelfwa, och sedan icke under någon slags
rubrique må dragas äfwen inför Råmners-Rätter, emedan de redan varit dri-
stige nog, at wilja dömma öfwer olika meningar i Publica saker: Hwaröfwer
ingen annan, än Riksf. Ständer sjelfwa döma kunna; Ly, som til Riksfens
Ständers så mycket bättre uplysning, jag icke kunnat undgå, at nämna wissa
Personer, såsom Acteurer och Huswudmän til alla föröfwade misbruk af publi-
ca Författningar, och de derföre skulle finna sig föränlatne at taltala mig, så
bör det se inför Riksfens Ständer.

J annor händelse kan en Riksdagsman, utaf hat och illwilja för sin wäl-
mening, utmattas med injurieusa Processer, lika som det redan händt mig ifrån
Herr Profess. Christiernin, hwilken, såsom Advocat för hög Cours och wärel-
wingslerie, uti min Person icke ens stonat Riksfens Ständer Sjelfwe för de ne-
drigaste tilmålen, och således uti min Person begynt en injurieuse strifwärling
och rättgång emot Riksfens Ständer Sjelfwa; Men

2:o Dagadt jag, för uplysning skull, funnit mig föränlaten, at nämna
wissa Personer, och tillika bewist, hwad gruswelige werkingar deras Banco-lån
och wärel-operationer haft öfwer hela Riket, samt at derifrån härörer det wä-

deligaste tillståndet, hwaruti jag förmenar, at Riket, deß Betjeningar, Banquen; Cronan, Naringar och hwar man råfat vara; Så har det dock icke skedd, at dermed upväcka någon allmän esterräkning emot samma Personer: emedan allsammans förmenas hafwa haft sit första ursprung ifrån willfarande Författningar.

Den ytterligare beskrifningen derom, som härmed i ödmjukhet meddelas, ser hufwudsakeligen til den ändan, at framsarne sel och willfarelser i Författningar må tjena til warning och uplysning uti den Reformation, som nu kan tillernas, och derföre beskrifwit de misbruf och olyckor, hwartil de gifwit anledning.

För mig sjelf ser jag wäl härutaf de swåraste omdömen och effekter; Men jag tror mig och hwarken inför Gud, eller efterwerlden kunna förswara, om jag det skulle dölja eller förtiga, särdeles, som jag är öfwerengad ej allenast derom, at, så framt Finance- och Banco-wärken wid denne Riksdag icke hjelpas; Så hjelpas icke en enda af alla de oredor och misshälligheter, som i Riket härskar, utan förestår och Riket det swåraste öde.

Inför samma Gud och efterwerld måge de sedan vara ansvarige, som, lika af hwad motive det vara må, hwilka nu eller hädanester af detta tillståndet göra antingen föragt, eller tro och inbilla andra, at det har als intet at betydast fast man ser at all ting ledes til fördöfelse.

I full förtröstan derom, at Riks. Högloft. Ständer med wälbehag och bifall anser dese mina ödmjuka förbehåll, skall nu genast til tidens winnande, på höggunstig befallning öfwerlämnas af det, som färdigt är, så många Exemplar til hwart och et af de Respective Ständer, som jag kan åstadkomma; När dese med flere uplysningar, som kunna meddelas; gådt förut, då först tyckes vara tid at öfwerlägga på hwad sätt och med hwad medel en allmän förening uti *Interessen* och *Ändrägt* i rådslag med nytta för hela Riket må kunna företagas.

Af Critici torde jag besyllas, icke utan skäl, för stor widlöftighet i mina Skrifter; Men i fall med par dagars läsande en flere-årig willfarelse uti Swerige lika som i hela Europa, samt flere hundrade Millioners förluster och frugtlöst påkostade öfwerläggningar, om Dot, sättes emot dese få dagar; Så torde widlöftigheten ursäktas, i fall den och skulle aflöpa frugtlöst, i synnerhet som arbetet, tiden och kostnaden faller mig då allena til last; Ty jag har intet den lyktan, at kunna säga många widlyftiga och invecklade saker i så ord, så at de kunna blifwa begripeliga, ej eller, at i en kort berättelse kunna beskrifwa 30 åra, som tidast undergångne handelser, hwilka födt utaf sig lika många förhåringar.

Förfort-

Förfortningar kunna wäl ibland wåra nyttiga; men uti widlyftiga och inwecklade saker kunna de ofta mer förmörka, än uplysa: Flere års rediter af enahanda warningar finnas icke eller hafwa varit af ringaste werkan, ej eller kan jag widröra någon Böld, utan at förorsaka någon sweda, och än mindre at föreslå något läkemedel för et sår, förrän det deruti, i 30 år samlade böddfiörtet blifwit utrånfat. Men, at ändock endast förtwifla om hjelp, ehuru bistert utseendet må wåra, det wore alt det samma, som, at gifwa Riket förlorat.

Sådant är dock midjeligit, i fall Reformen deraf, ännu en gång lemnas i desß Debitorers omsorg.

För öfrigit hoppas i ödmjukhet, det Rikens Höglof. Ständer icke mistycka, emedan jag måste lyda Befallning, om jag för all min wåhmening och flere-årige omkostnader, uti deras protection til det minsta söker säkerhet för min person, emot injurieusa och mattande Processer af enskiltte personer, när jag, såsom Riksdagsman, efter Ed, pligt och Befallning i publica saker talar inför Rikens Ständer sielfwa, och tillika bewisar, hwad jag upgifer; Ty om jag skal föra Processer och wårla Skrifter med alla dem, som äro misnögdde med uplysningar, om alla fördrwade misßbruk med Banco-lån och Wårel-winglerie, samt alla dem i wår Finance-och Banco-Systeme, som i denna tid hafwa interesse emot en nödig Reform; så förslår hwarken hälsa, lifstid eller Cassa. Sådant tyckes äligga Cronans Ombudsmån eller någre Actores publici, som hafwa publique Handlingar och räkenskaper i deras wård. En sådan tyckes oförgripeligen mig wåra den wåg, som bör följas, så framte icke denne Riksdag skal slutas med så stor kostnad; men större olycka för Riket, än flere de förut gångne.

Sluteligen aldenstund Herr Finlays fallissement, som under desß förra Bolagsman hällit på at beredas, alt ifrån 1754, nu omsider Tredje gången utbrustit uti en begäran, om beneficium cessionis bonorum, desß private Creditorer också blifwit sammankallade, samt gifwit sit samtycke til proclamas utfärdande: men Rikens Höglof. Ständer sielfwa, enliqit de nu på Deras höga Befallning bilagde märkwärdige upgifter, äro icke allenast hans, många resor större Creditorer, än alt hwad han upgifwit sine private Creditorer hafwa at fordra, utan ock, dels såsom både Dommare och Redofordrande på Rikets wågnar, för alla de misßbruk, som varit gjorde af deras förfatningar, dels såsom Förmyndare både för Riket och Cronan, samt den allmänna säkerheten, dels såsom Löftesmän för Banquen, äga uti denne Banquerout en långt

Större rättighet at tala, än alla privata Creditorer tillsammans; Så under-
ställes Rikens Höglof. Ständers egit. höga bepröfwande, om icke på Deras,
Rikets, Cronans, Banquens och Penninge-löntagares wägnar en Actor publi-
cus bör förordnas, at wid denne Concours i agttaga alla Dessas rättigheter.

Ynnu et kraftigare Skäl talar för detta påståendet; ty som ibland alla
dess uppgifne private Creditorer kan gifwas många, som äro delagtige uti det
missbruk, som äro föröfwade utaf publica Författningar, och följagteligen ac-
corder och förlifningar med dem i hemlighet kunna ske, och äfwen nedtystas
alt hwad Riket, Cronan, Banquen och Penninge-löntagande wid detta miss-
bruk hafwa blifwit lidande; så tyckes ock på alla dessas wägnar en Actor
publicus wara så mycket angelågnare, som derigenom torde yppas några an-
läggningar emot Banquen och sielfwa Riks-Constitutionen, samt at flere per-
soner torde blifwa delagtige i denna oerhörda Banquerout; då också tilgån-
garne för både Publique och Private Creditorer torde blifwa så mycket anseu-
ligare.

Det är onödigt at påstå och bewisa omöjligheten deraf, at Herr Finlay
allena på två års tid, sedan han skildes wid sin förra Bolagsman, har kun-
nat göra en Tolf Millioners Banquerout; och större delen af desse Millioners
förluster finnas hafwa existerat under den tid, som hans förra Bolagsman
war med honom interesserad i Bolaget. Så snart Skilnaden af detta Bola-
get blef för allmänheten kunnigt, war det icke eller swårt at misstänka, det
någon sådan affigt med Skilnaden å färde war, som nu, efteråt, med detta
fallissement blifwit uppenbar. Uti den nu härmed följande 4 de Delen läres
jemväl finnas bewist, huru orimelige och ogrundade de orsaker äro, som fö-
regifwes til denne Banquerout, i synnerhet som den torde befinnas stiga til
flere gånger Tolf Millioner, om den nämnde 4:de delen med upmärksamhet
läses.

Det tyckes såsom hade Herr Finlay något stort enskilt interesse uti, at,
efter förmodeligen förut skedd aftal, dölja sin förra Bolagsman bakom sig sielf.
Stockholm den 18 Sept. 1771.

NORDENCRANTZ.

För

Förteckning

På de Förluster, hvilka Herr Finlay & Compagnie,
inför Kongl. Swea Håf-Rätt uppgifwit, såsom orsaker
til des fallissement.

Dagtabt denne Förteckning af upsät tyckes wara författad otydlig, utan
äratal och data, när Förlusterne skedd och utaf hwad orsaker; så lyser
icke des mindre fram, at de måsta, i fall de äro bewisliga, äro förelupne
före än des förre Bolagsman med honom uphåfde Bolaget; men när alla de
Millioner ihopläggas, som uti den medföljande 4:de Delen af dem bägge,
dels tillsammans, dels hwar för sig varit äkrade på Riket, Cronan, Ban-
quen, Penninge-Löntagare och flere Medborgare, med Courlens både stegring
och fällande; så tyckes det wara nog dristigt, at upföra $3\frac{1}{2}$ Million Daler
Ropp:mt såsom förluster genom Courlen, och angifwa de samma såsom orsaka-
fer til et fallissement på 12 Millioner Ropp:mt på Tu år allena, sedan han
skildes wid sin förre Bolagsman Herr Hofmarskalken Jennings.

Stockholm den 18 Sept. 1771.

NORDENCRANTZ.

För:

Ingifwit den 27 Aug. 1771 dito Upläst.

Förteckning på lidne skador och förluster.

Uppå Seyler & Tillman i Hamburg förlorat	- -	Dal.	50740.
- Arendt Joseph & Compagnie i Amsterdam	- -	-	107675.
- Erdicin Muller i Hamburg	- -	-	1383. 30
- Paul & James Benfen i Cork	- -	-	90176. 4
- Diverse inländske Debitorer	- -	-	315000.
- Garfweriet på Rongsholmen på våra $\frac{2}{3}$ delar med Interesse til Julii 1768, då sista Liquidation Ejedt	-	-	952470. 24
- Schebo & Ortala Bruf, Herränge Grufwor, Mån- nås Masugn, Nortelge Factorie samt Schishytte Silfwerwerk och Masugn är förlorat igenom difference i Köpefillingen samt Nybyggnader	-	-	585000.
- Skjebben Lovisa Ulrica, Restitution, S. Johannes Cemphion, Enighet och Commercen	- -	-	181742.
- Igenom difference i Räkning samt process med Muilman & Top i London	- -	-	70500.
- Thee til Amsterdam 1762	- -	-	135826. 3
- Waror til Cadix under Hafenkletver, Bohe & Com- pagnie	- -	-	55640.
- Uppå Waror til Cork	- -	-	21666.
- Thee til Amsterdam 1765	- -	-	32671. 3
- Sill til America ifrån Cork	- -	-	28393. 25
- Thee til Amsterdam 1768	- -	-	39950. 8
- Waror til Livorno 1769	- -	-	15499.
- Wärel-Coursen ifrån och med 1762 uptaga wi allenast förlusten til	- -	-	3500000.
		Dal.	6184338. 2

Med förbindelse til Iffig Ed
ROB. FINLAY & Compagn.

Stockholm, Tryckt uti förr detta Grefwingska Tryckeriet, hos Henr. Foug. 1771.

www.books2ebooks.eu